

Voorlichting overeenkomstig artikel 18, tweede lid, van de Wet op de Raad van State ter zake van de eisen die voortvloeien uit de betrokken Europese en internationale regelgeving met betrekking tot de omvang van de kring van inspraakgerechtigden.

Bij brief van 7 januari 2009 heeft de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer op de voet van artikel 18, tweede lid, van de Wet op de Raad van State aan afdeling IV van de Raad van State gevraagd hem voor te lichten ter zake van de eisen die voortvloeien uit de betrokken Europese en internationale regelgeving met betrekking tot de omvang van de kring van inspraakgerechtigden.

De vragen die aan de afdeling worden voorgelegd, zijn de volgende.

1. Verplicht de toepasselijke Europese en internationale regelgeving ertoe om bij de voorbereiding van de besluitvorming inspraak voor belanghebbenden, als bedoeld in artikel 1:2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), dan wel voor een ruimere kring van inspraakgerechtigden open te stellen?
2. Kunnen aan de toepasselijke Europese en internationale regelgeving, in aanvulling op of in afwijking van de bestaande nationale jurisprudentie, criteria worden ontleend die kunnen of moeten worden gehanteerd bij de uitleg en toepassing van het belanghebbendenbegrip teneinde zorg te dragen voor een voldoende brede kring van inspraakgerechtigden zonder dat daarvoor een nadere wettelijke voorziening is vereist? Kan de Raad daarbij aandacht besteden aan de recente mogelijk beperkende ontwikkelingen in de jurisprudentie rondom het belanghebbendenbegrip?
3. In hoeverre is het noodzakelijk dat de kring van inspraakgerechtigden gelijk is aan de kring van inspraakgerechtigden in aanverwante, veelal voorafgaande, inspraaktrajecten, onder meer in het kader van de voorbereiding van (bestemmings)plannen op grond van de Wet ruimtelijke ordening?

1. Inleidende opmerkingen

1.1. *Opbouw van de voorlichting*

De afdeling schetst hierna onder 2 de achtergrond van het verzoek om voorlichting. Voor de beantwoording van de eerste vraag wordt vervolgens onderzocht welke eisen artikel 6 van het Verdrag van Aarhus¹ (het Verdrag) aan de kring van inspraakgerechtigden bij de totstandkoming van besluiten betreffende specifieke activiteiten stelt. Voor zover de activiteiten die worden vergund bij de omgevingsvergunning en de watervergunning, onder de reikwijdte van artikel 6, eerste lid, van het Verdrag vallen, is de voorbereiding van besluiten omtrent die vergunningen onderworpen aan de regels over de inspraak. Voor de uitleg van artikel 6 van het Verdrag is de betekenis van een aantal termen van belang, te weten 'het publiek' (*the public*²) en 'het betrokken publiek' (*the public concerned*), waaraan in het Verdrag een

¹ Het op 25 juni 1998 te Aarhus tot stand gekomen verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden (Trb. 2001, nr. 73). Het Verdrag is op 30 oktober 2001 in werking getreden en bij Rijkswet van 30 september 2004 (Stb. 2004, nr. 518) goedgekeurd (inwerkingtreding op 31 december 2004).

² Aldus de authentieke, Engelse tekst van het Verdrag.

duidelijk onderscheiden betekenis toekomt. De afdeling bespreekt deze termen onder 3, waarbij, voor zover van belang, tevens wordt ingegaan op het Nederlandse belanghebbendenbegrip zoals dat is neergelegd in artikel 1:2, eerste en derde lid, Awb. Aan de hand van de aldus uiteengezette begrippen zal de afdeling onder 4 ingaan op de verplichtingen die uit artikel 6 van het Verdrag voortvloeien. Onder 5, 6 en 7 volgt daarna de beantwoording van de gestelde vragen.

1.2. *Afbakening*

Uit de toelichting op het verzoek om voorlichting leidt de afdeling af dat de term 'toepasselijke Europese regelgeving' betrekking heeft op de zogeheten IPPC-richtlijn³, MER-richtlijn⁴ en de richtlijn inzake de toegang van het publiek tot milieu-informatie⁵. De Europese Gemeenschap is partij bij het Verdrag, zodat deze richtlijnen daarmee in overeenstemming dienen te zijn. Zij kunnen bij de voorlichting verder buiten beschouwing blijven. De afdeling beperkt zich daarom bij de voorlichting tot de relevante bepalingen uit het Verdrag.⁶

De afdeling leidt uit het verzoek om voorlichting voorts af dat met de term 'inspraak' wordt bedoeld de gelegenheid om in het kader van de openbare voorbereiding van de omgevingsvergunning en de watervergunning zienswijzen naar voren te brengen. De afdeling neemt deze betekenis van inspraak als uitgangspunt bij de beantwoording van de gestelde vragen. Zij gaat derhalve niet in op andere inspraakprocedures, zoals die over de voorbereiding van provinciaal of gemeentelijk beleid als bedoeld in artikel 147 Provinciewet onderscheidenlijk artikel 150 Gemeentewet.

1.3 *Uitleg van het Verdrag*

De Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties heeft een zogeheten Implementation Guide ter beschikking gesteld, die inzicht biedt in de achtergronden, de structuur en verplichtingen alsook de keuzes voor de implementatie van het Verdrag.⁷ Deze Implementation Guide geeft een interpretatie van het Verdrag die berust op de beginselen die daaraan ten grondslag liggen. De afdeling zal hierna de Implementation Guide als leidraad voor de uitleg van het Verdrag nemen. Jurisprudentie over de toepassing van de verdragsrechtelijke eisen inzake inspraak in Nederland en andere bij het Verdrag aangesloten staten is de afdeling niet bekend. Ten slotte merkt de afdeling op dat niet vast staat in hoeverre het Verdrag een ieder verbindende bepalingen inzake inspraak bevat, waarop de leden van 'het publiek' voor de nationale rechter met succes een beroep kunnen doen.

³ Richtlijn 2008/1/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Gemeenschappen van 15 januari 2008 inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (PbEU L 24).

⁴ Richtlijn nr. 85/337/EEG van de Raad van de Europese Economische Gemeenschap van 27 juni 1985 betreffende milieu-effectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PbEG L 175), zoals laatstelijk gewijzigd bij richtlijn 2003/35/EG (PbEU L 156).

⁵ Richtlijn 2003/4 EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Gemeenschappen van 28 januari 2003 inzake de toegang van het publiek tot milieu-informatie en tot intrekking van Richtlijn 90/313/EEG van de Raad (PbEU L 41).

⁶ De hierna genoemde verdragsbepalingen zijn integraal opgenomen in bijlage 2.

⁷ The Aarhus Convention: An Implementation Guide, United Nations Publication, Sales No. E.00.II.E.3, ISBN 92-1-116745-0.

2. De achtergrond van het verzoek om voorlichting

Sinds de inwerkingtreding van de Wet uniforme openbare voorbereidingsprocedure Awb bevat de Awb één uniforme voorbereidingsprocedure. Onderdeel van die procedure is dat een ontwerpbesluit ter inzage wordt gelegd en daarover zienswijzen naar voren kunnen worden gebracht. Daarbij geldt als hoofdregel dat de mogelijkheid tot het naar voren brengen van zienswijzen slechts openstaat voor belanghebbenden. Daarnaast biedt artikel 3:15, tweede lid, Awb de mogelijkheid om de kring van inspraakgerechtigden bij wettelijk voorschrift te verruimen. Van deze mogelijkheid is in enkele wetten voor een aantal op die wetten berustende besluiten binnen het omgevingsrecht gebruik gemaakt.⁸ Dit sloot aan bij de tot dan toe bestaande regelgeving in gevallen waarin was bepaald dat een ieder de mogelijkheid heeft om zienswijzen naar voren te brengen. Bij de Aanpassingswet uniforme openbare voorbereidingsprocedure Awb zijn die ruimere inspraakmogelijkheden binnen het omgevingsrecht gehandhaafd. Ook in latere wetgeving op het terrein van het omgevingsrecht, bijvoorbeeld de nieuwe Wet ruimtelijke ordening, komen dergelijke ruimere inspraakmogelijkheden voor.⁹ In lijn daarmee bevatten de voorstellen voor de Wabo en de Waterwet, zoals die bij de Tweede Kamer werden ingediend, eveneens de mogelijkheid voor “eenieder” om zienswijzen in te dienen.

Bij de behandeling van de voorstellen voor de Wabo en de Waterwet heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal amendementen aangenomen om de kring van inspraakgerechtigden te beperken bij besluiten omtrent de toekomstige omgevings- en watervergunning.¹⁰ Hierdoor wordt in de Wabo en de Waterwet geen bepaling opgenomen waarin overeenkomstig artikel 3:15, tweede lid, Awb wordt bepaald dat “een ieder” de mogelijkheid heeft om zienswijzen naar voren te brengen over het ontwerpbesluit. Het gevolg daarvan is dat, ingevolge artikel 3:15, eerste lid, Awb, de mogelijkheid om zienswijzen naar voren te brengen alleen voor belanghebbenden openstaat.

Ten tijde van de behandeling van de bovenbedoelde wetsvoorstellen in de Eerste Kamer der Staten-Generaal zijn onder meer vragen gesteld over de verhouding tot toepasselijke Europese en internationale regelgeving¹¹, in het bijzonder het Verdrag. In reactie op die vragen heeft de regering toegezegd dat zij de Raad van State hieromtrent voorlichting zal vragen op de voet van artikel 18 van de Wet op de Raad van State.

In een eerder stadium zijn bij de behandeling van de wetgeving met betrekking tot de Wet ruimtelijke ordening in de Eerste Kamer vragen gesteld over de definiëring van de betekenis van de term belanghebbende. Deze vragen zijn betrokken bij het voorliggende verzoek om voorlichting dat de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft gedaan ter nakoming van de gedane toezeggingen.

3. Relevante begrippen

Ingevolge artikel 1:2, eerste lid, Awb wordt onder 'belanghebbende' verstaan: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken.

⁸ Bijvoorbeeld in artikel 3.8 Wet ruimtelijke ordening.

⁹ Kamerstukken II 2003/04, 29 421, nr. 3, blz. 15. Kamerstukken II 1999/2000, 27 023, nr. 3, blz. 6.

¹⁰ Kamerstukken II 2007/08, 30 844, nr. 16 en Kamerstukken II 2007/08, 30 818, nr. 17.

¹¹ Kamerstukken I 2007/ 08, 30 844, D en Kamerstukken I 2007/08, 30 818, D.

Ingevolge het derde lid worden ten aanzien van rechtspersonen als hun belangen mede beschouwd de algemene en collectieve belangen die zij krachtens hun doelstellingen en blijkens hun feitelijke werkzaamheden in het bijzonder behartigen.

In artikel 2, vierde lid, van het Verdrag wordt onder 'het publiek' verstaan: een of meer natuurlijke of rechtspersonen en, in overeenstemming met nationale wetgeving of praktijk, hun verenigingen, organisaties of groepen.

In het vijfde lid wordt onder 'het betrokken publiek' verstaan: het publiek dat gevolgen ondervindt, of waarschijnlijk ondervindt van, of belanghebbende is bij, milieubesluitvorming; voor de toepassing van deze omschrijving worden niet-gouvernementele organisaties die zich inzetten voor milieubescherming en voldoen aan de eisen van nationaal recht geacht belanghebbende te zijn.

3.1. *Het publiek*

Met de term 'het publiek' wordt een ruimere kring van personen bedoeld dan met 'het betrokken publiek'. Tot het publiek behoren ook diegenen wier belang niet op enigerlei wijze bij de concrete milieubesluitvorming betrokken is. Zo wordt in de Implementation Guide bij artikel 2, vierde lid, opgemerkt:

"The definition of "public" applies the "any person" principle. (...) The term "public" under this definition is not subject to any conditions. Thus, the issue of whether a particular member of the public is affected or has an interest is not significant where rights under the Convention apply to the "public".¹²

Wanneer het gaat om verenigingen, organisaties of groepen van personen of rechtspersonen, geldt dat zij onder omstandigheden ook tot 'het publiek' worden gerekend. Voor zover het betreft samenwerkingsverbanden van natuurlijke personen of rechtspersonen, welke verbanden geen rechtspersoonlijkheid bezitten, hangt het van de nationale wetgeving en rechtspraak af of deze tot 'het publiek' kunnen worden gerekend:

"In most cases, an association, organization or group of natural or legal persons will itself have legal personality, and therefore will already fall under the definition. The language can only be interpreted, therefore, to provide that associations, organizations or groups without legal personality may also be considered to be members of the public under the Convention. This addition is qualified, however, by the reference to national legislation or practice. Thus, ad hoc formations can only be considered to be members of the public where the requirements, if any, established by national legislation or practice are met".¹³

3.2. *Het betrokken publiek*

Het betrokken publiek bestaat niet alleen uit degenen die een belang hebben dat bescherming vindt in de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Waar het gaat om betrokkenheid bij de milieubesluitvorming is reeds voldoende dat men feitelijk gevolgen ondervindt of waarschijnlijk zal ondervinden. In de 'Implementation Guide' wordt hierover opgemerkt:

"It is significant that article 2, paragraph 5, does not require that a person must show a legal interest to be a member of the public concerned. Thus, the term may encompass both "legal interest" and "factual interest" as defined under

¹² Implementation Guide, blz. 39.

¹³ Idem, blz. 40.

*continental legal systems, such as those of Austria, Germany and Poland. Persons with a mere factual interest do not normally enjoy the full panoply of rights in proceedings and judicial remedies accorded to those with a legal interest under these systems. The Convention appears to accord the same status (at least in terms of article 6—procedural rights—and possibly article 9—remedies) regardless of whether the interest is a legal or factual one”.*¹⁴

Om tot 'het betrokken publiek' te kunnen worden gerekend, is het derhalve voldoende dat een lid van het publiek waarschijnlijk feitelijke gevolgen van het te nemen besluit zal ondervinden. Niet is vereist dat het daarbij betrokken belang bescherming heeft gevonden in de van toepassing zijnde milieuregelgeving.

3.3. *Niet-gouvernementele organisaties*

Ingevolge artikel 2, vijfde lid, van het Verdrag worden onder 'het betrokken publiek' mede verstaan: "niet-gouvernementele organisaties die zich inzetten voor milieubescherming en voldoen aan de eisen van nationaal recht". Daarmee stelt het Verdrag twee vereisten aan belangenorganisaties om als onderdeel van 'het betrokken publiek' te kunnen worden aangemerkt.

In de eerste plaats moeten zij zich voor milieubescherming inzetten. Of een belangenorganisatie zich daarvoor inzet kan op verschillende wijzen worden vastgesteld. De implementation Guide stelt in dit verband: "

*Whether or not an NGO promotes environmental protection can be ascertained in a variety of ways, such as through its charter, by-laws or activities”.*¹⁵

In de tweede plaats moet worden voldaan aan de desbetreffende eisen van nationaal recht. Hierover stelt de Implementation Guide:

*“Parties may set requirements for NGO's under national law, but these requirements should be consistent with the Convention's principles, such as non-discrimination and avoidance of technical and financial barriers to registration”.*¹⁶

Binnen deze buitengrenzen mogen lidstaten eisen stellen die op objectieve criteria kunnen worden gebaseerd en die entiteiten niet onnodig uitschakelen. De afdeling is van mening dat de eisen die artikel 1:2, derde lid, Awb stelt, met het Verdrag verenigbaar zijn. Dat het om een voor de rechtsgemeenschap als zodanig kenbare rechtspersoon moet gaan, lijkt niet in strijd met de bedoelingen van het Verdrag. Dat geldt ook voor de eis dat het belang volgens statuten en blijkens feitelijke werkzaamheden in het bijzonder wordt behartigd.

3.4. *Het betrokken publiek en artikel 1:2 Awb*

Bij de toepassing van artikel 1:2 Awb worden aan de betrokkenheid verschillende eisen gesteld. In de eerste plaats – artikel 1:2, eerste lid, Awb zegt het met zoveel woorden – moet er een bepaalde betrokkenheid bestaan van het belang met het desbetreffende besluit. Daarnaast moet de drager van het belang in die hoedanigheid te onderscheiden zijn van andere belangstellenden. Voorts moet het gaan om een eigen en voldoende objectief bepaalbaar belang. De hier vermelde vereisten brengen een begrenzing aan op de betekenis van de term 'belanghebbende'.

¹⁴ Idem, blz. 40.

¹⁵ Idem, blz. 41.

¹⁶ Idem, blz. 41.

Voor de beantwoording van de vraag of het Nederlandse belanghebbendenbegrip overeenkomt met de uitleg van de term 'het betrokken publiek' in artikel 2, vijfde lid, van het Verdrag, bestaan weinig aanknopingspunten. Hieromtrent bestaat geen besluitvorming van de vergadering van verdragspartijen. Op grond van de tekst van artikel 2, vijfde lid, en de Implementation Guide mag naar de mening van de afdeling evenwel worden aangenomen, dat het Verdrag de kring van 'het betrokken publiek' ruimer trekt dan degenen die als belanghebbenden in de zin van artikel 1:2 Awb worden aangemerkt. De Implementation Guide spreekt met nadruk van een ruime kring van personen:

"While narrower than the "public," the "public concerned" is nevertheless still very broad. It appears to go well beyond the kind of language that is usually found in legal tests of "sufficient interest", including not only the members of the public who are likely to be affected, but also the members of the public who have an interest in the environmental decision-making. This definition includes members of the public whose legal rights guaranteed under law might be impaired by the proposed activity. Potentially affected rights vary depending on the domestic legislation, but may include material and property rights, as well as social rights such as the right to be free from injury or the right to a healthy environment. It also applies, however, to a category of the public that has an unspecified interest in the decision-making procedure."¹⁷

Het Verdrag onderscheidt binnen de categorie van 'het betrokken publiek' degenen die toegang hebben tot de rechter als bedoeld in artikel 9, tweede lid van het Verdrag. Die laatste categorie wordt gedefinieerd als leden van het betrokken publiek die een voldoende belang (*sufficient interest*) hebben, dan wel stellen dat inbreuk is gemaakt op een recht. Van de laatste omschrijving kan worden aangenomen dat zij in sterke mate overeenkomt met die van de betekenis van de term 'belanghebbende' van artikel 1:2 Awb. Het betrokken publiek als zodanig omvat dan een ruimere kring van personen dan die belanghebbenden in de zin van artikel 1:2 Awb. Dit verschil komt tot uitdrukking in het feit dat het Verdrag geen nadere eisen stelt aan een degene die zich tot 'het betrokken publiek' wil rekenen. Het is niet aannemelijk dat dergelijke eisen in het Verdrag moeten worden ingelezen.

4. Artikel 6 van het Verdrag

Zowel 'the public' als de 'public concerned' komen voor in de verschillende onderdelen van artikel 6 van het Verdrag. Het tweede lid bevat een informatieverplichting voor het bestuur: het betrokken publiek wordt bij openbare bekendmaking of, indien van toepassing, individueel, vroegtijdig in een milieubesluitvormingsprocedure, en op adequate, tijdige en doeltreffende wijze, geïnformeerd over verschillende aspecten die de besluitvorming betreffen. Die informatieverplichting geldt blijkens de aanhef van het tweede lid jegens 'het betrokken publiek'. Daarmee is nog niet gezegd dat het recht op inspraak zelf is beperkt tot het betrokken publiek.

Een eerste aanwijzing om aan te nemen dat inspraakrechten worden toegekend aan een ruimere kring dan alleen het betrokken publiek, is te vinden in het tweede lid, onderdeel d, onder ii. Hierin is bepaald dat 'het betrokken publiek' onder meer moet

¹⁷ Idem, blz. 40.

worden geïnformeerd over "de mogelijkheden voor inspraak van *het publiek*". Ook artikel 6, derde lid, van het Verdrag gaat ervan uit dat 'het publiek' recht op inspraak heeft: "De inspraakprocedures omvatten redelijke termijnen voor de verschillende fasen, die voldoende tijd laten voor het informeren van *het publiek* in overeenstemming met het voorgaande tweede lid en voor *het publiek* om zich gedurende de milieubesluitvorming doeltreffend voor te bereiden en deel te nemen". Het meest overtuigend is het zevende lid: "Inspraakprocedures bieden *het publiek* de mogelijkheid schriftelijk of, indien van toepassing, tijdens een hoorzitting of onderzoek met de verzoeker, alle opmerkingen, informatie, analyses of meningen naar voren te brengen die het relevant acht voor de voorgestelde activiteit".

Daartegen zou kunnen worden ingebracht dat, aangezien in het tweede lid van artikel 6 de term 'het betrokken publiek' wordt gebezigd, in de daaropvolgende onderdelen van de bepaling voor 'het publiek' telkens moet worden gelezen 'het betrokken publiek'. Deze gedachtegang vindt echter geen steun in de bevindingen van het Comité voor de naleving van het Verdrag en de besluitvorming van de vergadering van Partijen daaromtrent. De staat Litouwen, één van de partijen bij het Verdrag, had de uitoefening van het verdragsrechtelijk beschermde inspraakrecht beperkt tot het 'betrokken publiek'. Het zogeheten Compliance Committee was van oordeel dat die beperking in strijd was met artikel 6, zevende lid, van het Verdrag.¹⁸ Tijdens de derde vergadering hebben de verdragspartijen deze bevinding tot de hunne gemaakt en Litouwen aanbevolen haar wetgeving op dit punt met het Verdrag in overeenstemming te brengen.¹⁹

5. Beantwoording van de eerste vraag

Vraag 1 van het verzoek om voorlichting luidt als volgt:

- "Verplicht de toepasselijke Europese en internationale regelgeving ertoe om bij de voorbereiding van de besluitvorming inspraak voor belanghebbenden als bedoeld in artikel 1:2 van de Awb dan wel voor een ruimere kring van inspraakgerechtigden open te stellen?"

Gelet op het voorgaande acht de afdeling de conclusie gerechtvaardigd dat het recht op inspraak in het Verdrag wordt toegekend aan 'het publiek' en niet aan 'het betrokken publiek' en antwoordt zij op de eerste vraag dat artikel 6 van het Verdrag verplicht tot het bieden van gelegenheid tot inspraak voor een ruimere kring dan die van de belanghebbenden, bedoeld in artikel 1:2 Awb, voor zover het activiteiten in de zin van artikel 6, eerste lid, van het Verdrag betreft.

6. Beantwoording van de tweede vraag

Vraag 2 van het verzoek om voorlichting luidt als volgt:

- "Kunnen aan de toepasselijke Europese en internationale regelgeving, in aanvulling op of in afwijking van de bestaande nationale jurisprudentie, criteria worden

¹⁸ Rapport van het Comité voor de naleving van het Verdrag ten behoeve van de derde vergadering van partijen (http://www.unece.org/env/documents/2008/pp/mop3/ece_mp_pp_2008_5_add_6_e.pdf).

¹⁹ Besluit no. III/6d aangenomen in de vergadering van partijen, welke van 11 tot en met 13 juni 2008 werd gehouden te Riga (http://www.unece.org/env/pp/mop3/As%20submitted/ECE_MP_PP_2008_2_Add_12.pdf).

ontleend die kunnen of moeten worden gehanteerd bij de uitleg en toepassing van het belanghebbendenbegrip teneinde zorg te dragen voor een voldoende brede kring van inspraakgerechtigden zonder dat daarvoor een nadere wettelijke voorziening is vereist? Kan de Raad daarbij aandacht besteden aan de recente mogelijk beperkende ontwikkelingen in de jurisprudentie rondom het belanghebbendenbegrip?"

De beantwoording van de tweede vraag is evenzeer afhankelijk van de lezing van artikel 6. Zoals hiervoor is vermeld, kent deze bepaling aan 'het publiek' een recht op inspraak bij besluitvorming over specifieke activiteiten toe. In de dagelijkse bestuurspraktijk betekent dat, dat 'een ieder' gelegenheid dient te hebben van inspraakmogelijkheden gebruik te maken. Voor de naleving van het Verdrag zou de term 'belanghebbende' in de zin van de Awb zeer ruim opgevat moeten worden. Naar het oordeel van de afdeling gaat een zo ruime uitleg de bedoeling van artikel 1:2 Awb te buiten. Voor de naleving van het Verdrag is daarom vereist dat het recht op inspraak aan 'een ieder' wordt toegekend.

Nu artikel 1:2 Awb niet verdragsconform kan worden uitgelegd, behoeft geen aandacht behoeft te worden besteed aan de in de tweede vraag bedoelde jurisprudentie. De reikwijdte van die jurisprudentie beperkt zich immers tot de uitleg van het belanghebbendenbegrip in de zin van artikel 1:2 Awb.

7. Beantwoording van de derde vraag

Vraag 3 van het verzoek om voorlichting luidt als volgt:

- "In hoeverre is het noodzakelijk dat de kring van inspraakgerechtigden gelijk is aan de kring van inspraakgerechtigden in aanverwante, veelal voorafgaande, inspraaktrajecten, onder meer in het kader van de voorbereiding van (bestemmings)plannen op grond van de Wet ruimtelijke ordening?"

Het Verdrag ziet op inspraak ten aanzien van specifieke activiteiten (artikel 6), plannen, programma's en beleid betrekking hebbende op het milieu (artikel 7) en de voorbereiding van uitvoerende regelingen of algemeen toepasselijke wettelijke bindende normatieve instrumenten (artikel 8). Het recht op inspraak zoals neergelegd in artikel 7 is toegekend aan 'het publiek'. Artikel 8 kent als zodanig geen recht op inspraak toe, maar bevat een inspanningsverplichting om inspraak te bevorderen.²⁰ In het geval de verdragspartijen hieraan gevolg geven, staan de inspraakmogelijkheden ter beschikking van 'het publiek', hetzij rechtstreeks of via representatieve overlegorganen.

Voor de categorieën beleidsplannen, algemeen verbindende voorschriften²¹, milieueffectrapportage²² en besluitvorming voor concrete activiteiten voorziet het Verdrag in afzonderlijke bepalingen over de inspraak. In het Verdrag wordt geen verbinding gelegd tussen de regeling voor inspraak over plannen en algemeen

²⁰ Idem, blz. 119.

²¹ De afdeling rekent bestemmingsplannen en inpassingsplannen in de zin van de Wet ruimtelijke ordening voor de toepassing van het Verdrag tot de algemeen toepasselijke wettelijke bindende normatieve instrumenten, bedoeld in artikel 8 van het Verdrag.

²² Zie bijlage I, paragraaf 20, van het Verdrag in samenhang met artikel 6, eerste lid, onder a, van het Verdrag.

verbindende voorschriften enerzijds en de regeling voor inspraak over besluiten voor concrete activiteiten, waarvoor die plannen en voorschriften het beleidsmatige toetsingskader vormen, anderzijds. Deze verbinding bestaat evenmin tussen de regeling voor inspraak over milieueffectrapportage en de concrete activiteit waarvoor een milieueffectrapport wordt gemaakt. Gelet hierop, vereist het Verdrag geen wettelijke regeling waarin de kring van inspraakgerechtigden bij besluitvorming over concrete activiteiten gelijk is aan de kring van inspraakgerechtigden in aanverwante, veelal voorafgaande, inspraakprocedures.

Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden

Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters

The Parties to this Convention,

Recalling principle I of the Stockholm Declaration on the Human Environment,

Recalling also principle 10 of the Rio Declaration on Environment and Development,

Recalling further General Assembly resolutions 37/7 of 28 October 1982 on the World Charter for Nature and 45/94 of 14 December 1990 on the need to ensure a healthy environment for the well-being of individuals,

Recalling the European Charter on Environment and Health adopted at the First European Conference on Environment and Health of the World Health Organization in Frankfurt-am-Main, Germany, on 8 December 1989,

Affirming the need to protect, preserve and improve the state of the environment and to ensure sustainable and environmentally sound development,

Recognizing that adequate protection of the environment is essential to human well-being and the enjoyment of basic human rights, including the right to life itself,

Recognizing also that every person has the right to live in an environment adequate to his or her health and well-being, and the duty, both individually and in association with others, to protect and improve the environment for the benefit of present and future generations,

Considering that, to be able to assert this right and observe this duty, citizens must have access to information, be entitled to participate in decision-making and have access to justice in environmental matters, and acknowledging in this regard that citizens may need assistance in order to exercise their rights,

Recognizing that, in the field of the environment, improved access to information and public participation in decision-making enhance the quality and the implementation of decisions, contribute to public awareness of environmental issues, give the public the opportunity to express its concerns and enable public authorities to take due account of such concerns,

Aiming thereby to further the accountability of and transparency in decision-making and to strengthen public support for decisions on the environment,

Recognizing the desirability of transparency in all branches of government and inviting legislative bodies to implement the principles of this Convention in their proceedings,

Recognizing also that the public needs to be aware of the procedures for participation in environmental decision-making, have free access to them and know how to use them,

Recognizing further the importance of the respective roles that individual citizens, non-governmental organizations and the private sector can play in environmental protection,

Desiring to promote environmental education to further the understanding of the environment and sustainable development and to encourage widespread public awareness of, and participation in,

decisions affecting the environment and sustainable development,

Noting, in this context, the importance of making use of the media and of electronic or other, future forms of communication,

Recognizing the importance of fully integrating environmental considerations in governmental decision-making and the consequent need for public authorities to be in possession of accurate, comprehensive and up-to-date environmental information,

Acknowledging that public authorities hold environmental information in the public interest,

Concerned that effective judicial mechanisms should be accessible to the public, including organizations, so that its legitimate interests are protected and the law is enforced,

Noting the importance of adequate product information being provided to consumers to enable them to make informed environmental choices,

Recognizing the concern of the public about the deliberate release of genetically modified organisms into the environment and the need for increased transparency and greater public participation in decision-making in this field,

Convinced that the implementation of this Convention will contribute to strengthening democracy in the region of the United Nations Economic Commission for Europe (ECE),

Conscious of the role played in this respect by ECE and recalling, *inter alia*, the ECE Guidelines on Access to Environmental Information and Public Participation in Environmental Decision-making endorsed in the Ministerial Declaration adopted at the Third Ministerial Conference "Environment for Europe" in Sofia, Bulgaria, on 25 October 1995,

Bearing in mind the relevant provisions in the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, done at Espoo, Finland, on 25 February 1991, and the Convention on the Transboundary Effects of Industrial Accidents and the Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes, both done at Helsinki on 17 March 1992, and other regional conventions,

Conscious that the adoption of this Convention will have contributed to the further strengthening of the "Environment for Europe" process and to the results of the Fourth Ministerial Conference in Aarhus, Denmark, in June 1998,

Have agreed as follows:

Article 1. Objective

In order to contribute to the protection of the right of every person of present and future generations to live in an environment adequate to his or her health and well-being, each Party shall guarantee the rights of access to information, public participation in decision-making, and access to justice in environmental matters in accordance with the provisions of this Convention.

Article 2. Definitions

For the purposes of this Convention,

(...)

4. "The public" means one or more natural or legal persons, and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups;
5. "The public concerned" means the public affected or likely to be affected by, or having an interest in, the environmental decision-making; for the purposes of this definition, non-governmental organizations promoting environmental protection and meeting any requirements under national law shall be deemed to have an interest.

Article 3. General provisions

(...)

5. The provisions of this Convention shall not affect the right of a Party to maintain or introduce measures providing for broader access to information, more extensive public participation in decision-making and wider access to justice in environmental matters than required by this Convention.

(...)

9. Within the scope of the relevant provisions of this Convention, the public shall have access to information, have the possibility to participate in decision-making and have access to justice in environmental matters without discrimination as to citizenship, nationality or domicile and, in the case of a legal person, without discrimination as to where it has its registered seat or an effective centre of its activities.

Article 6. Public participation in decisions on specific activities

1. Each Party:

- a) Shall apply the provisions of this article with respect to decisions on whether to permit proposed activities listed in annex I;
 - b) Shall, in accordance with its national law, also apply the provisions of this article to decisions on proposed activities not listed in annex I which may have a significant effect on the environment. To this end, Parties shall determine whether such a proposed activity is subject to these provisions; and
 - c) May decide, on a case-by-case basis if so provided under national law, not to apply the provisions of this article to proposed activities serving national defence purposes, if that Party deems that such application would have an adverse effect on these purposes.
2. The public concerned shall be informed, either by public notice or individually as appropriate, early in an environmental decision-making procedure, and in an adequate, timely and effective manner, *inter alia*, of:
- a) The proposed activity and the application on which a decision will be taken;
 - b) The nature of possible decisions or the draft decision;
 - c) The public authority responsible for making the decision;
 - d) The envisaged procedure, including, as and when this information can be provided:
 - (i) The commencement of the procedure;
 - (ii) The opportunities for the public to participate;
 - (iii) The time and venue of any envisaged public hearing;
 - (iv) An indication of the public authority from which relevant information can be obtained and where the relevant information has been deposited for examination by the public;
 - (v) An indication of the relevant public authority or any other official body to which comments or questions can be submitted and of the time schedule for transmittal of comments or questions; and
 - (vi) An indication of what environmental information relevant to the proposed activity is available; and
 - e) The fact that the activity is subject to a national or transboundary environmental impact assessment procedure.
3. The public participation procedures shall include reasonable time-frames for the different phases, allowing sufficient time for informing the public in accordance with paragraph 2 above and for the public to prepare and participate effectively during the environmental decision-making.
4. Each Party shall provide for early public participation, when all options are open and effective public participation can take place.
5. Each Party should, where appropriate, encourage prospective applicants to identify the public concerned, to enter into discussions, and to provide information regarding the objectives of their application before applying for a permit.
6. Each Party shall require the competent public authorities to give the public concerned access for examination, upon request where so required under national law, free of charge and as soon as it becomes available, to all information relevant to the decision-making referred to in this article that is available at the time of the public participation procedure, without prejudice to the right of Parties to refuse to disclose certain information in accordance with article 4, paragraphs 3 and 4. The relevant information shall include at least, and without prejudice to the provisions of article 4:
- a) A description of the site and the physical and technical characteristics of the proposed activity, including an estimate of the expected residues and emissions;
 - b) A description of the significant effects of the proposed activity on the environment;
 - c) A description of the measures envisaged to prevent and/or reduce the effects, including emissions;
 - d) A non-technical summary of the above;
 - e) An outline of the main alternatives studied by the applicant; and

- f) In accordance with national legislation, the main reports and advice issued to the public authority at the time when the public concerned shall be informed in accordance with paragraph 2 above.
- 7. Procedures for public participation shall allow the public to submit, in writing or, as appropriate, at a public hearing or enquiry with the applicant, any comments, information, analyses or opinions that it considers relevant to the proposed activity.
- 8. Each Party shall ensure that in the decision due account is taken of the outcome of the public participation.
- 9. Each Party shall ensure that, when the decision has been taken by the public authority, the public is promptly informed of the decision in accordance with the appropriate procedures. Each Party shall make accessible to the public the text of the decision along with the reasons and considerations on which the decision is based.
- 10. Each Party shall ensure that, when a public authority reconsiders or updates the operating conditions for an activity referred to in paragraph 1, the provisions of paragraphs 2 to 9 of this article are applied *mutatis mutandis*, and where appropriate.
- 11. Each Party shall, within the framework of its national law, apply, to the extent feasible and appropriate, provisions of this article to decisions on whether to permit the deliberate release of genetically modified organisms into the environment.

Article 7. Public participation concerning plans, programmes and policies relating to the environment

Each Party shall make appropriate practical and/or other provisions for the public to participate during the preparation of plans and programmes relating to the environment, within a transparent and fair framework, having provided the necessary information to the public. Within this framework, article 6, paragraphs 3, 4 and 8, shall be applied. The public which may participate shall be identified by the relevant public authority, taking into account the objectives of this Convention. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for public participation in the preparation of policies relating to the environment.

Article 8. Public participation during the preparation of executive regulations and/or generally applicable legally binding normative instruments

Each Party shall strive to promote effective public participation at an appropriate stage, and while options are still open, during the preparation by public authorities of executive regulations and other generally applicable legally binding rules that may have a significant effect on the environment. To this end, the following steps should be taken:

- a) Time-frames sufficient for effective participation should be fixed;
- b) Draft rules should be published or otherwise made publicly available; and
- c) The public should be given the opportunity to comment, directly or through representative consultative bodies.

The result of the public participation shall be taken into account as far as possible.

Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden

De Partijen bij dit Verdrag,

Herinnerend aan beginsel 1 van de Verklaring van Stockholm inzake het Menselijk Leefmilieu,

Tevens herinnerend aan beginsel 10 van de Verklaring van Rio inzake Milieu en Ontwikkeling,

Voorts herinnerend aan de resoluties van de Algemene Vergadering 37/7 van 28 oktober 1982 inzake het Wereldnatuurhandvest en 45/94 van 14 december 1990 inzake de noodzaak een gezond milieu te waarborgen voor het welzijn van individuen,

Herinnerend aan het Europees Handvest inzake Milieu en Gezondheid aangenomen op de Eerste Europese Conferentie inzake Milieu en Gezondheid van de Wereldgezondheidsorganisatie in Frankfurt-am-Main, Duitsland, op 8 december 1989,

Bevestigend de noodzaak de toestand van het milieu te beschermen, in stand te houden en te verbeteren en een duurzame en milieuhygiënisch verantwoorde ontwikkeling te waarborgen,

Erkennend dat adequate bescherming van het milieu van wezenlijk belang is voor het welzijn van de mens en het genot van de fundamentele mensenrechten, waaronder het recht op leven zelf,

Tevens erkennend dat een ieder het recht heeft te leven in een milieu dat passend is voor zijn of haar gezondheid en welzijn en de plicht heeft, zowel individueel als tezamen met anderen, het milieu te beschermen en te verbeteren in het belang van de huidige en toekomstige generaties,

Overwegend dat, om dit recht te kunnen doen gelden en deze plicht te kunnen vervullen, burgers toegang tot informatie, recht op inspraak in de besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden moeten hebben, en in dit verband erkennend dat burgers bijstand nodig kunnen hebben om hun rechten uit te oefenen,

Erkennend dat, op milieugebied, een verbeterde toegang tot informatie alsmede inspraak in besluitvorming de kwaliteit en de uitvoering van besluiten verbeteren, bijdragen tot de bewustheid bij het publiek van milieuvraagstukken, het publiek de gelegenheid bieden om zijn bezorgdheid te uiten en bestuursorganen in staat stellen naar behoren rekening te houden met deze bezorgdheid,

Aldus beogend de verantwoording en transparantie van de besluitvorming te bevorderen en de publieke steun voor besluiten over het milieu te versterken,

Erkennend dat transparantie in alle geledingen van de overheid gewenst is, en wetgevende lichamen uitnodigend de beginselen van dit Verdrag in hun handelingen ten uitvoer te brengen,

Tevens erkennend dat het publiek bekend dient te zijn met de procedures voor inspraak in besluitvorming op milieugebied, er vrije toegang toe dient te hebben en dient te weten hoe deze te gebruiken,

Voorts het belang erkennend van de onderscheiden rollen die individuele burgers, niet-gouvernementele organisaties en de particuliere sector kunnen spelen in het beschermen van het milieu,

Geleid door de wens milieu-educatie te stimuleren ter bevordering van het begrip van het milieu en duurzame ontwikkeling en bij het publiek een wijdverbreide bewustheid van, en inspraak aan te moedigen in, besluiten die invloed hebben op het milieu en die duurzame ontwikkeling beïnvloeden,

Gelet op, in dit verband, het belang van gebruikmaking van de media en van elektronische of andere, toekomstige vormen van communicatie,

Het belang erkennend van geheel in besluitvorming van de overheid geïntegreerde milieu-overwegingen en derhalve van de noodzaak voor bestuursorganen te beschikken over nauwkeurige, uitvoerige en

actuele milieu-informatie,

Erkennend dat bestuursorganen milieu-informatie bezitten in het openbaar belang,

Geleid door de wens het publiek, met inbegrip van organisaties, toegang te geven tot doelmatige mechanismen van rechtspraak, opdat zijn rechtmatige belangen worden beschermd en het recht wordt toegepast,

Gelet op het belang dat adequate productinformatie wordt verstrekt aan consumenten, om hen in staat te stellen weloverwogen milieukeuzes te maken,

Erkennend de bezorgdheid van het publiek over de doelbewuste introductie in het milieu van genetisch gemodificeerde organismen en de noodzaak van grotere transparantie en meer inspraak in de besluitvorming op dit gebied,

Overtuigd dat de uitvoering van dit Verdrag zal bijdragen tot het versterken van de democratie in de regio van de Economische Commissie voor Europa (ECE) van de Verenigde Naties,

Zich bewust van de rol die de ECE in dit opzicht heeft gespeeld en herinnerend aan, onder meer, de richtsnoeren van de ECE inzake de toegang tot milieu-informatie en inspraak in milieubesluitvorming, bekrachtigd in de Ministeriële Verklaring aangenomen op de Derde Ministeriële Conferentie „Milieu voor Europa" in Sofia, Bulgarije, op 25 oktober 1995,

Indachtig de relevante bepalingen van het Verdrag inzake milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband, tot stand gekomen te Espoo, Finland, op 25 februari 1991, en het Verdrag inzake de grensoverschrijdende gevolgen van industriële ongevallen en het Verdrag inzake de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren, beide tot stand gekomen te Helsinki op 17 maart 1992, en andere regionale verdragen,

Zich ervan bewust dat het aannemen van dit Verdrag een bijdrage zal vormen aan het verder versterken van het proces „Milieu voor Europa" en aan de resultaten van de Vierde Ministeriële Conferentie in Aarhus, Denemarken, in juni 1998,

Zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1. Doel

Om bij te dragen aan de bescherming van het recht van elke persoon van de huidige en toekomstige generaties om te leven in een milieu dat passend is voor zijn of haar gezondheid en welzijn, waarborgt elke Partij de rechten op toegang tot informatie, inspraak in de besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag.

Artikel 2. Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van dit Verdrag,

1. (...)
4. Wordt onder „het publiek" verstaan een of meer natuurlijke of rechtspersonen en, in overeenstemming met nationale wetgeving of praktijk, hun verenigingen, organisaties of groepen;
5. Wordt onder „het betrokken publiek" verstaan het publiek dat gevolgen ondervindt, of waarschijnlijk ondervindt van, of belanghebbende is bij, milieubesluitvorming; voor de toepassing van deze omschrijving worden niet-gouvernementele organisaties die zich inzetten voor milieubescherming en voldoen aan de eisen van nationaal recht geacht belanghebbende te zijn.

Artikel 3. Algemene bepalingen

1. (...)
5. De bepalingen van dit Verdrag laten onverlet het recht van een Partij maatregelen te handhaven of in te stellen die voorzien in een ruimere toegang tot informatie, uitgebreidere inspraak in besluitvorming en ruimere toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden dan vereist door dit Verdrag.
6. (...)

9. Binnen het toepassingsgebied van de relevante bepalingen van dit Verdrag heeft het publiek toegang tot informatie, heeft het de mogelijkheid van inspraak in besluitvorming en heeft het toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden zonder discriminatie op grond van staatsburgerschap, nationaliteit of woonplaats en, in het geval van een rechtspersoon, zonder discriminatie op grond van de plaats van de statutaire zetel of een feitelijk middelpunt van de activiteiten.

Artikel 6. Inspraak in besluiten over specifieke activiteiten

1. Elke Partij:
 - a. past de bepalingen van dit artikel toe ten aanzien van besluiten over het al dan niet toestaan van voorgestelde activiteiten vermeld in bijlage I;
 - b. past, in overeenstemming met haar nationale wetgeving, de bepalingen van dit artikel ook toe op besluiten over niet in bijlage I vermelde voorgestelde activiteiten die een aanzienlijk effect op het milieu kunnen hebben. Hiertoe bepalen de Partijen of een dergelijke voorgestelde activiteit onder deze bepalingen valt; en
 - c. kan, indien haar nationale wetgeving hierin voorziet, per geval besluiten de bepalingen van dit artikel niet toe te passen op voorgestelde activiteiten voor nationale defensiedoeleinden, indien die Partij meent dat een dergelijke toepassing op deze doeleinden van nadelige invloed zal zijn.
2. Het betrokken publiek wordt, bij openbare bekendmaking of, indien van toepassing, individueel, vroegtijdig in een milieu-besluitvormingsprocedure, en op adequate, tijdige en doeltreffende wijze, geïnformeerd over onder meer:
 - a. de voorgestelde activiteit en de aanvraag waarover een besluit zal worden genomen;
 - b. de aard van mogelijke besluiten of het ontwerp-besluit;
 - c. de voor de besluitvorming verantwoordelijke overheidsinstantie;
 - d. de beoogde procedure, met inbegrip van, in de gevallen waarin deze informatie kan worden verstrekt:
 - i. de aanvang van de procedure;
 - ii. de mogelijkheden voor inspraak van het publiek;
 - iii. de tijd en plaats van een beoogde openbare hoorzitting;
 - iv. een aanduiding van de overheidsinstantie waarvan relevante informatie kan worden verkregen en waarbij de relevante informatie voor het publiek ter inzage is gelegd;
 - v. een aanduiding van de betreffende overheidsinstantie of enig ander officieel lichaam waarbij opmerkingen of vragen kunnen worden ingediend en van het tijdschema voor het doorgeven van opmerkingen of vragen; en
 - vi. een aanduiding van welke voor de voorgestelde activiteit relevante milieu-informatie beschikbaar is; en
 - e. het feit dat de activiteit voorwerp is van een nationale of grensoverschrijdende milieu-effectrapportage.
3. De inspraakprocedures omvatten redelijke termijnen voor de verschillende fasen, die voldoende tijd laten voor het informeren van het publiek in overeenstemming met het voorgaande tweede lid en voor het publiek om zich gedurende de milieu-besluitvorming doeltreffend voor te bereiden en deel te nemen.
4. Elke Partij voorziet in vroegtijdige inspraak, wanneer alle opties open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden.
5. Elke Partij zou, indien van toepassing, potentiële aanvragers aan dienen te moedigen het betrokken publiek te identificeren, discussies aan te gaan en informatie te verstrekken betreffende de doelstellingen van hun aanvraag alvorens een vergunning aan te vragen.
6. Elke Partij stelt aan de bevoegde overheidsinstanties de eis dat zij het betrokken publiek voor inzage toegang verschaffen, op verzoek wanneer het nationale recht dit vereist, kosteloos en zodra deze beschikbaar wordt, tot alle informatie die relevant is voor de in dit artikel bedoelde besluitvorming die beschikbaar is ten tijde van de inspraakprocedure, onverminderd het recht van Partijen te weigeren bepaalde informatie bekend te maken in overeenstemming met het derde en vierde lid van artikel 4. De relevante informatie omvat ten minste, en onverminderd de bepalingen van artikel 4:
 - a. een beschrijving van het terrein en de fysieke en technische kenmerken van de voorgestelde activiteit, met inbegrip van een prognose van de verwachte residuen en emissies;
 - b. een beschrijving van de belangrijke effecten van de voorgestelde activiteit op het milieu;
 - c. een beschrijving van de beoogde maatregelen om de effecten, met inbegrip van emissies, te voorkomen en/of te verminderen;
 - d. een niet-technische samenvatting van het voorgaande;
 - e. een schets van de voornaamste door de aanvrager bestudeerde alternatieven; en
 - f. in overeenstemming met de nationale wetgeving, de voornaamste aan de overheidsinstantie uitgebrachte rapporten en adviezen op het tijdstip waarop het betrokken publiek dient te worden

- geïnformeerd in overeenstemming met het voorgaande tweede lid.
7. Inspraakprocedures bieden het publiek de mogelijkheid schriftelijk of, indien van toepassing, tijdens een hoorzitting of onderzoek met de verzoeker, alle opmerkingen, informatie, analyses of meningen naar voren te brengen die het relevant acht voor de voorgestelde activiteit.
 8. Elke Partij waarborgt dat in het besluit naar behoren rekening wordt gehouden met het resultaat van de inspraak.
 9. Elke Partij waarborgt dat, wanneer het besluit is genomen door de overheidsinstantie, het publiek terstond over het besluit wordt ingelicht in overeenstemming met de toepasselijke procedures. Elke Partij maakt de tekst van het besluit toegankelijk voor het publiek tezamen met de redenen en overwegingen waarop het besluit is gebaseerd.
 10. Elke Partij waarborgt dat, wanneer een overheidsinstantie de voorwaarden voor het uitvoeren van een in het eerste lid bedoelde activiteit heroverweegt of aanpast, de bepalingen van de leden 2 tot en met 9 van dit artikel dienovereenkomstig worden toegepast, waar dit van toepassing is.
 11. Elke Partij past, binnen het kader van haar nationale wetgeving, voor zover mogelijk en passend, bepalingen van dit artikel toe op besluiten over het al dan niet toestaan van de introductie in het milieu van genetisch gemodificeerde organismen.

Artikel 7. Inspraak betreffende plannen, programma's en beleid betrekking hebbende op het milieu

Elke Partij treft passende praktische en/of andere voorzieningen voor inspraak voor het publiek gedurende de voorbereiding van plannen en programma's betrekking hebbende op het milieu, binnen een transparant en eerlijk kader, na het publiek de benodigde informatie te hebben verstrekt. In dit kader wordt artikel 6, derde, vierde en achtste lid toegepast. Het publiek dat kan inspreken wordt door de betreffende overheidsinstantie aangewezen met inachtneming van de doelstellingen van dit Verdrag. Voor zover passend spant elke Partij zich in om, bij de voorbereiding van beleid betrekking hebbende op het milieu mogelijkheden te scheppen voor inspraak.

Artikel 8. Inspraak tijdens de voorbereiding van uitvoerende regelingen en/of algemeen toepasselijke wettelijk bindende normatieve instrumenten

Elke Partij tracht doeltreffende inspraak in een passend stadium te bevorderen, en terwijl opties nog openstaan, gedurende de voorbereiding door overheidsinstanties van uitvoerende regelingen en andere algemeen toepasselijke wettelijk bindende regels die een aanzienlijk effect kunnen hebben op het milieu. Hiertoe zouden de volgende stappen dienen te worden genomen:

- a. er zouden voor doeltreffende inspraak toereikende termijnen dienen te worden vastgesteld;
- b. ontwerp-regels zouden dienen te worden gepubliceerd of anderszins aan het publiek beschikbaar te worden gesteld; en
- c. het publiek zou in de gelegenheid dienen te worden gesteld opmerkingen te maken, rechtstreeks of via representatieve overlegorganen.

Met het resultaat van de inspraak wordt zoveel mogelijk rekening gehouden.